



Die Towerkuns en Misterie van Bome

Deur Jen Green

Van Saad tot Boom



THINK
DIGITAL ACADEMY



Bome is die hoogste lewende dinge in die wêreld, maar hulle word uit piepklein saadjies gebore. Om tot hul volle hoogte te groei, kan 100 jaar neem. Hier is hoe 'n jong eikeboom uit 'n klein eikel spruit, om langer as 'n huis te word.



Ontkieming

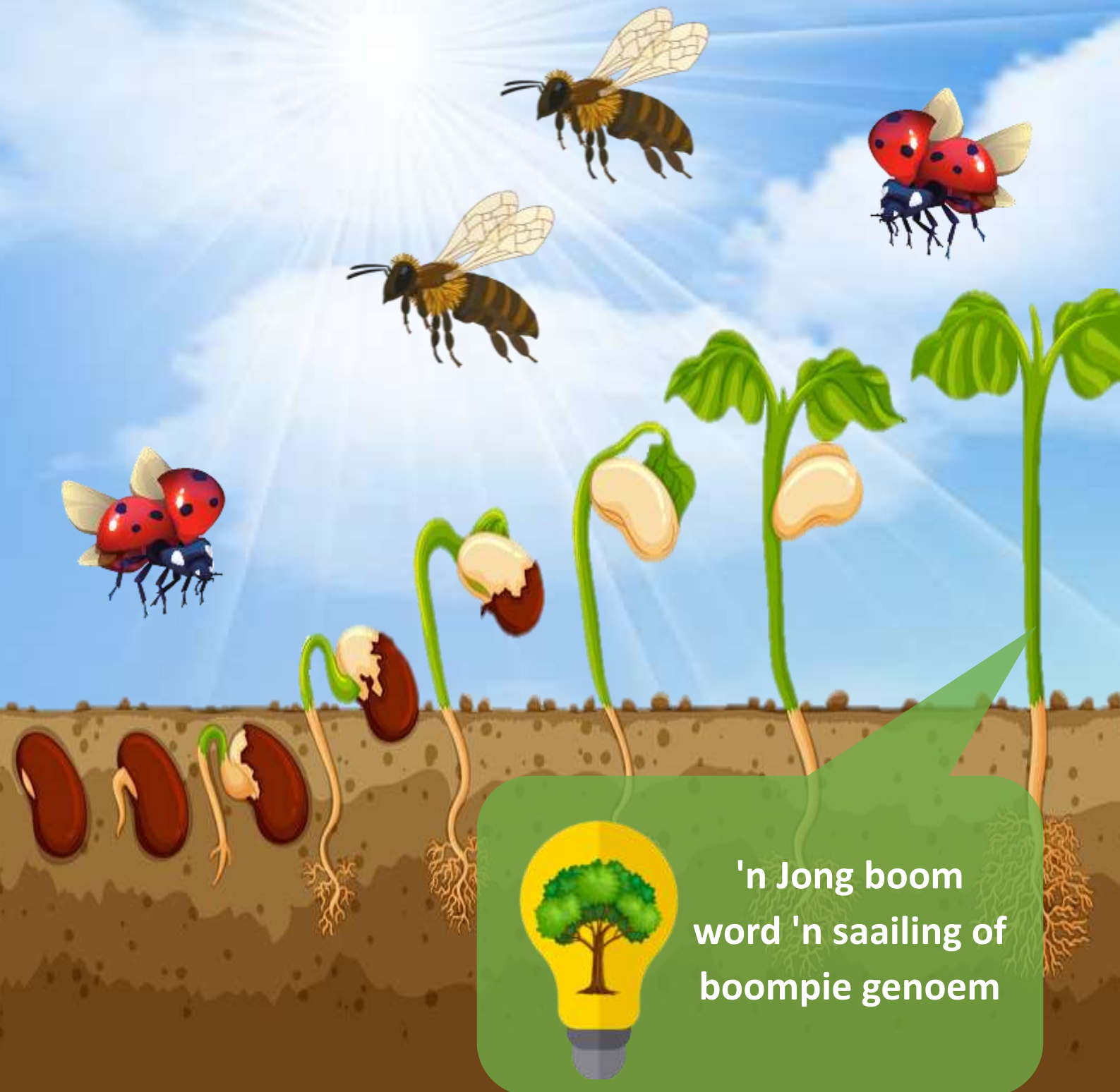
As 'n saad in klam grond op 'n warm, ligte plek beland, begin groot veranderinge plaasvind. Die saad swel en die houer skeur oop. 'n Klein wortel steek af om water in te neem.



Sade is vol kos om die saailing aan die gang te hou totdat dit sy eie kos kan maak.

Word al hoe langer

'n Klein, groen loot stoot deur die grond op. Sodra die eerste blare in die sonlig ontvou, kan die jong plant sy eie kos maak. 'n Nuwe boompie word gebore.



'n Jong boom
word 'n saailing of
boompie genoem

Ouer word

Mense groei tydens hul kinderjare, maar ons stop wanneer ons volwassenes word. Bome is anders – hulle hou aan om te groei. Wat meer is, hulle kan minstens vyf keer lanker leef as ons. Op 100 jaar is baie bome nog jong!



Langer en breër

Soos die boom ouer word, vertraag sy opwaartse groei en hou uiteindelik op wanneer dit volle hoogte bereik. Maar as daar plek is, groei sy takke en stam steeds wyer. Die stam van 'n groot, ou boom groei elke jaar ongeveer 2,5 cm (1 duim) wyer.



**Eikebome
word vir 500
tot 600 jaar
wyer.**



Lewe na die Dood



Geen lewende wese gaan vir ewig aan nie. Bome kan vir honderde jare leef, maar op die ou end word selfs hulle oud en sterf. Winde skud die dooie boom totdat sy stam kraak en op die grond neerstort.



'n Nuwe Huis

Maar dit is nie die einde van die storie nie. 'n Dooie boom word 'n tuiste vir duisende klein wesens wat van klam, donker plekke hou. Klein diertjies soos slakke, wurms, bosluise, duisendpote, insekte en spinnekoppe trek in.



Tot 'n derde van
alle wesens wat in
die woud woon,
hou daarvan om in
vrot hout te woon,
of om dit te eet.

Bruin
Tuinslak

Houtluise

Oorkruiper

Gewone
tuinslak

Tuin
spinnekop

Duisendpoot



Herwinning van voedingstowwe

Klein gediertes en swamme smul aan vrot hout en breek dit af. Dit laat die grondstowwe wat die boom gevorm het toe om na die grond terug te keer. Hierdie voedingstowwe voed jong bome en ander plante, wat hulle 'n goeie begin in die lewe gee.



Kewers lê hul eiers onder die bas. Wanneer die larwes uitbroei, voed hulle op die vrot hout.

Grondkewer



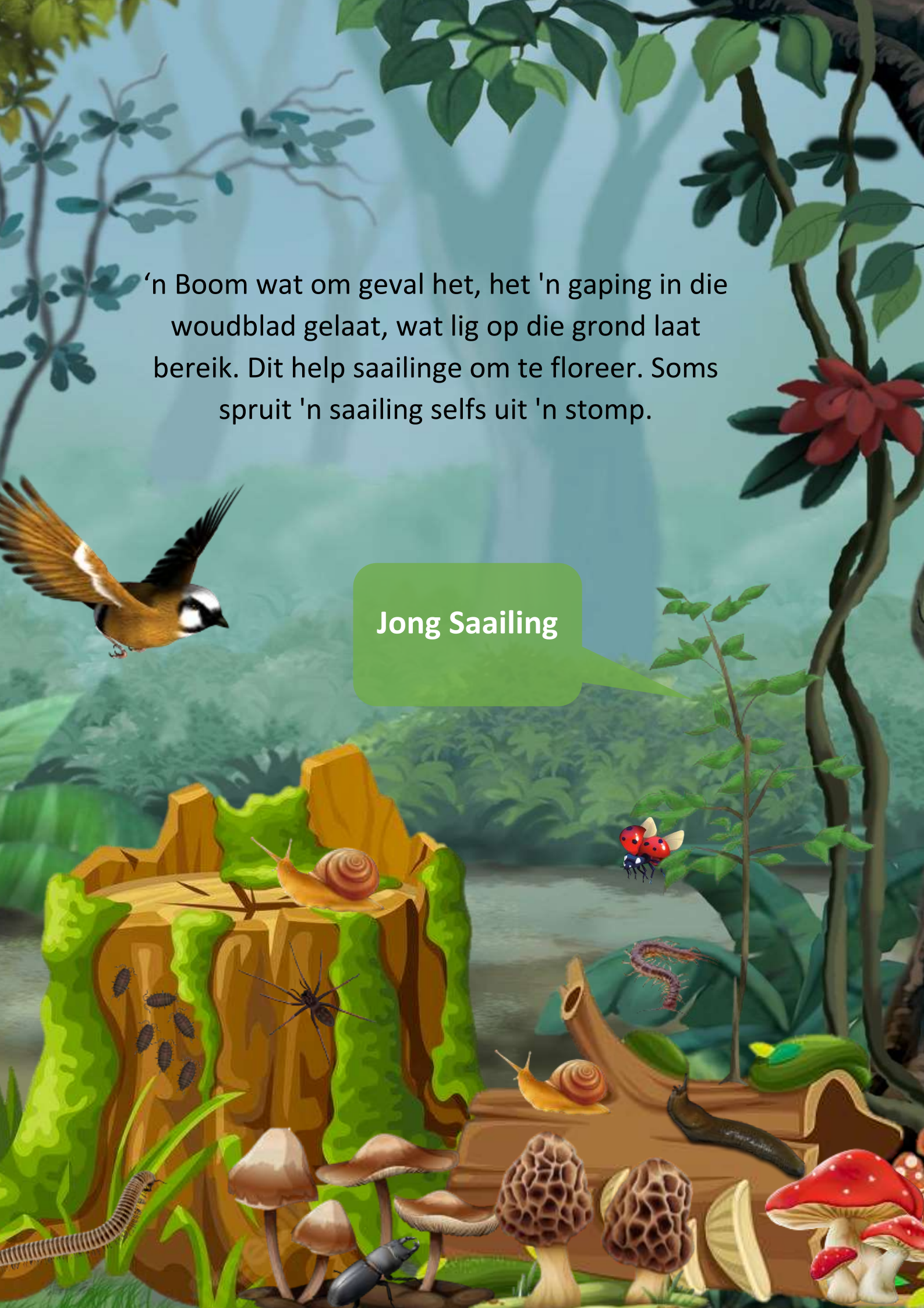
Plantegroei

Mos, varings en blomme skiet wortel in die skelm, voedsame inslag van vrot stompe en boomstompe. Swamme sprei hul drade deur die klam hout, en sampioene spruit uit vanaf die stam.



'n Boom wat om geval het, het 'n gaping in die woudblad gelaat, wat lig op die grond laat bereik. Dit help saailinge om te floreer. Soms spruit 'n saailing selfs uit 'n stomp.

Jong Saailing



Boom Vennote

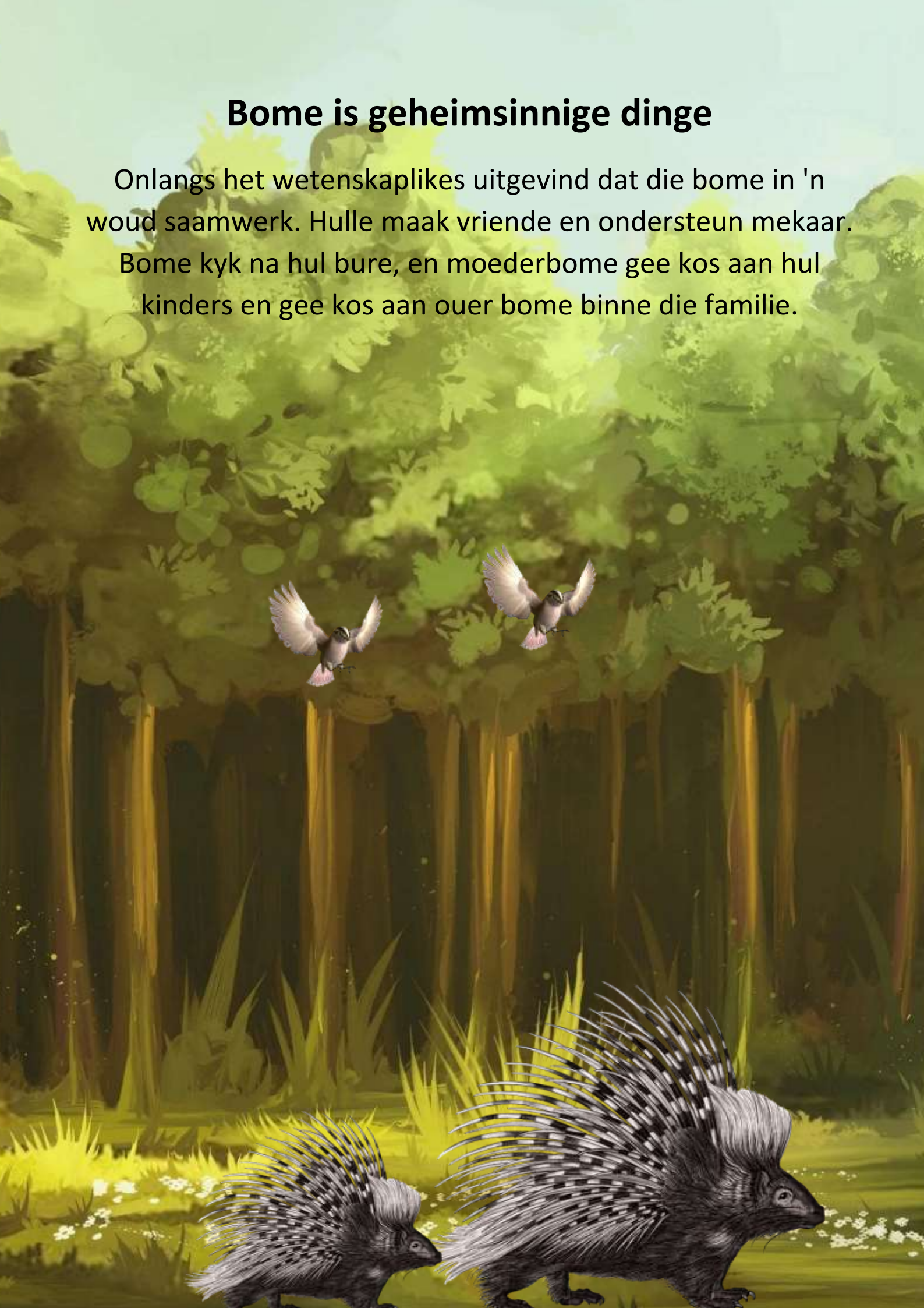


Bome groei en verander so stadig dat dit moeilik is om te
sê hoe besig hulle werklik is. Jaar na jaar staan bome stil
en geluidloos, maar daar gebeur baie onder die
oppervlak.



Bome is geheimsinnige dinge

Onlangs het wetenskaplikes uitgevind dat die bome in 'n woud saamwerk. Hulle maak vriende en ondersteun mekaar. Bome kyk na hul bure, en moederbome gee kos aan hul kinders en gee kos aan ouer bome binne die familie.



Ons weet dat bome sintuie het

Hulle kan ruik, proe, aanraak en pyn voel net soos ons.
Bome kan gevaar aanvoel en hulself teen vyande verdedig.
Ons leer meer van bome as wat ons ooit gedink het.



Woon Saam



Die lewe in die natuurlike wêreld is moeilik. Dit is makliker vir bome om te oorleef wanneer hulle mekaar help. Bome wat in 'n woud woon, groei die beste as al die bome gesond is. As een boom in die moeilikheid is, help die ander hom. Bome werk ook saam om die woud warmer en meer beskut te maak in die winter en koeler, vogtig, en meer skadu in die somer te voorsien.





Familie en vriende

Bome van dieselfde spesie kyk na mekaar. Eike-, beuk- en sparbome deel net graag water en kos met hul eie soort. Maar op sommige plekke kyk bome van verskillende soorte ook vir mekaar uit.



As 'n boom
beskadig is en
begin vrek, sal sy
bure kos aan hom
gee om dit aan die
lewe te hou.



Sterker Saam

Bome groei wyer totdat hulle die volgende boom bereik.
Dit skep 'n dak van takke en blare wat die bos teen
storms beskerm. As te veel bome vrek en gapings laat,
kan sterk winde inkom en die woud verwoes.



Wortels

Wortels versprei deur die grond om 'n versteekte web te vorm. Bosbure bly in kontak met mekaar en gee kos aan mekaar deur hul wortels.



THINK

DIGITAL ACADEMY